

A
DÉLKELET–EURÓPA KUTATÓINTÉZET - BUDAPEST

DÉLKELET-EURÓPA
SOUTH-EAST EUROPE
INTERNATIONAL RELATIONS QUARTERLY

és az

EÖTVÖS LORÁND TUDOMÁNYEGYETEM Történeti Intézete

TISZTELETTEL MEGHÍVJA

AZ IDENTITÁS ÉS ETIKA FOGALMA SZT. ÁGOSTONNÁL

című 9. DÉLKELET–EURÓPA tudományos tanácskozására

2013. február 20-án (szerdán) 17.00 órakor az
EÖTVÖS LORÁND TUDOMÁNYEGYETEM
Történeti Intézet Szekfü Gyula Könyvtárában

1088 Budapest, Múzeum krt. 6-8. Főépület I. em. 115

Nyitó gondolatok

Surányi Csaba (INTERNATIONAL RELATIONS QUARTERLY főszerkesztője)

Előadások

Kendeffy Gábor (Károli Gáspár Református Egyetem)

Ágoston etikája – szisztematikus elmélet és praktikus dilemmák

Péter Mónika (Babes-Bolyai Tudományegyetem - Kolozsvár)

A szubjektivitás konstitúciója Szent Ágostonnál

Török Csaba (Esztergomi Hittudományi Főiskola, Pázmány Péter Katolikus Egyetem)

Lehet-e szabad a predestinált ember?

Opponens

Siklósi István (Eötvös Loránd Tudományegyetem)

A személyfogalom Ágostonnál és Boethiusnál

*

Minden érdeklődőt szeretettel várunk!

Kérjük regisztráljon, ha részt kíván venni tanácskozáson.

RSVP: conference@southeast-europe.org

Honlap: <http://www.southeast-europe.org>

Kendeffy Gábor: Ágoston etikája – szisztematikus elmélet és praktikus dilemmák

Előadásom három részre oszlik. Az első részben – elsősorban az *A boldog életről*, *A szabad akaratról*, *A 83 különböző kérdéstről* és az *A keresztény tanításról* című írások alapján - azt az ágostoni etikai sémát vizsgálom, amely az „élvezet”-”használat” (*uti-frui*) fogalompárra, valamint a magánítható (*privata*) és a közös (*communia*) dolgok közötti megkülönböztetésre épül, és állásfoglalok a „teocentrikus vagy egocentrikus Ágoston etikája” kérdésben? A második rész az akarat rétegzettségéről szóló tanítással foglalkozik (főként az *A szabad akaratról* és a *Vallomások*, az *A Szentháromságról* és az *Isten városáról* egyes helyeit elemezve), és ezzel összefüggésben az akaratszabadság és a felelősség kérdését firtatja az egyházatyánál, egybevetve gondolatait a modern etikai gondolkodás egyik legnagyobb alakja, *H.G. Frankfurt* elméletével. A harmadik rész két gyakorlatiasabb írás (*A hazugságról*; *A Hazugság ellen*) alapján a felelősség problémájának terepszintűbb ágostoni felvetésére koncentrálok: vajon választhatjuk-e /kell-e választanunk, s ha igen, milyen feltételekkel egy enyhébb bűn elkövetését egy súlyosabb elszenvetése helyett? Elkövetethetünk-e / el kell-e követnünk egy enyhébb bünt azért, hogy másvalaki súlyosabb bűnét megelőzzük?

*

Péter Mónika: A szubjektivitás konstitúciója Szent Ágostonnál

Szent Ágoston *Vallomások* című művében a reflexiós folyamat nem más, mint a szubjektivitás konstitúciójának folyamata. Tanulmányomban arra keresem a választ, hogy milyen viszonyban áll a történetyszerűség a személyes azonossággal? Vajon eleve adott-e az identitás, függetlenül az egyén elmesélt történetétől, vagy pedig van egy olyan rétege, amelyik a történetekben, azok mesélése révén alakul? Eleve azok vagyunk akik, és csak mintegy utólagosan beszéljük el saját történetünket, vagy pedig az elbeszélés konstitutív azonosságunk szempontjából? A tanulmány második felében pedig azt vizsgálom, hogy a mű sokrétűsége ellenére miként teremtődik meg egy jól elkülöníthető egység, s ebben milyen szerepe is van az önazonosság megteremtését célzó kísérletnek. (...)

A narrációban nem az időbeliség elve érvényesül, hanem egy sokkal mélyebb tartalom. A szervezőelv az Istenhez való viszony a tőle való eltávolodás és a hozzá való visszatérés, e szervezőelv mind az életrajzi elbeszélés egészét, mind pedig a kisebb egységeket meghatározza.

Szent Ágoston szereplőt alkot meg, hogy annak története a megváltás allegóriájává válhasson.

Délkelet-Európa – South-East Europe International Relations Quarterly, Vol. 3. No. 4. (2012 tél)

*

Siklósi István Az önmegismerő én, és a formális személyfogalom Ágostonnál és Boethiusnál

Ágoston a *Szentháromságról* c. művében több jelentésben, eltérő kontextusban tesz említést az ember belső énjéről: egyrészt a Pál apostol által említett belső-külső ember megkülönböztetése szerint, másrészt episztemológiai kontextusban, harmadrészt a karteziánus-énfogalommal megegyező, vagy ehhez hasonló én-képzet formájában, vagy ’szabad’, ’öncélú’ elemzésekben. Ezzel szemben Boethius *A filozófia vigasztalása* c. művében csupán az önmegismerésre képes emberről tesz említést, aki ennek révén különbözik az állatoktól. Boethius az Eutükhész ellen írt művében úgy határozta meg a személy fogalmát, hogy az „az értelmes természet individuális szubsztanciája”. Ez a formális meghatározás csupán elkülöníti az értelmes minőséggel jellemezhető individuális létezőket a többitől, és arra világít rá, hogy az ember az értelem tekintetében hasonlít leginkább Istenre, csakúgy, mint az önmegismerésre képes ember leírása. Bár a két szerző terminológiája, kérdéshelyezése eltér egymástól, mindkettőjük célja, hogy az ember természetének megvilágításával felmutassa a hasonlóságot Isten és ember között. Azonban az önmegismerésre képes, vagy az öntudatos én-fogalom megfogalmazásakor egyik szerző sem nevezi ezeket a képzeteket személynek, csupán embernek, énnak.

*Ecce quemadmodum secundum gratiam Dei, non contra eam, libertas defenditur voluntatis. Voluntas quippe humana non libertate consequitur gratiam, sed gratia potius libertatem, et ut perseveret delectabilem perpetuitatem, et insuperabilem fortitudinem.**

(De correptione et gratia, VIII, 17)

Török Csaba: Lehet-e szabad a predestinált ember?

Szt. Ágoston egyik legnagyobb teológiai történelmi hatást kiváltó tézise a predestinációra vonatkozó volt. Az isteni eleve elrendelés gondolata a pelagianista vitáktól a késői ágostoni iratokig módosulásokon ment át, ugyanakkor mindvégig fennmaradt egy alapvető kérdés: szabad-e az ember, akiről Isten a predestináció révén előzetes döntést hozott? Nem csak az Isten általi elrendelésnek és kegyelemadásnak az emberi szabadsághoz való viszonyáról szól ez a kérdés, hanem arról is, hogy megmarad-e, s ha igen, mily mértékben, az emberi személy erkölcsi felelőssége. A kérdést úgy is feltehetnénk: *van-e az emberi cselekedetnek súlya, értéke és értelme* (másként: valódi „moralitása”) *az isteni kegyelemmel szemben*. Ezáltal kitapinthatóvá válik a predestináció tézisének sajátos etikai vetülete, amely magát a hippói püspököt is komoly mérlegelésre és tanításának folyamatos pontosítására készítette.

*

A tanulmány vázlatja

1. A predestináció értelmezési kerete
 - a) Pelagius
 - b) A szemipelagianizmus
 - c) Ágoston válasza
 - d) Eclanumi Iulianus püspök ellenvetései és Ágoston viszontválasza

2. A predestináció morális vetülete
 - a) Az emberi természet
 - b) Az ősbűn hatása az emberi természetre
 - c) Az isteni akarat és kegyelem hatása az emberi természetre
 - d) Predestináció és szabadság
 - e) Predestináció és morális felelősség

3. A késői Ágoston
 - a) A bűn elkerülhetetlensége
 - b) A *perseverantia finalis*
 - c) Az utókorra hagyott nyitott kérdések

*

Délkelet-Európa – South-East Europe International Relations Quarterly, Vol. 4. No. 1. (2013 tavasz)

* Íme, valami módon Isten kegyelme szerint, és nem annak ellenében, kerül megvédésre az akarat szabadsága. Hiszen az emberi akarat nem a szabadsággal nyeri el a kegyelmet, hanem inkább a kegyelemmel a szabadságot, valamint a gyönyörködtető örökkévalóságot és a legyőzhetetlen erősséget, hogy mindvégig kitarson.